

RISICOVOL SPEL

We spreken van risicovol spelen vanaf het moment een speelsituatie voor iemand (voor jou, een kind, een collega, een ouder, ...) als risicovol aanvoelt.

GEVAAR VS. RISICO

Een risico betekent eigenlijk gewoon dat de uitkomst van een situatie onzeker is. Een risicovolle situatie kan fout aflopen... maar ze kan ook goed uitdraaien.

Risicovol spelen is spelen waarmee onzekerheid en exploratie verbonden is (lichamelijk, perceptueel, emotioneel of omgevingsgebonden):

- met mogelijke negatieve gevolgen zoals angst en/of fysieke verwonding,
- en mogelijke positieve gevolgen zoals nieuwe vaardigheden beheersen en/of opwindende ervaringen opdoen."

Bij risicovol spelen kan een kind zich bezeren of zich onaangenaam voelen, maar het kan ook zeer waardevolle positieve ervaringen opdoen en daarop ligt de focus van ons onderzoeksproject. Als je alle risico's probeert weg te nemen, ontnem je kinderen meteen ook de kans om zélf met risico's om te gaan. Ook jonge kinderen zijn in staat om (met jouw ondersteuning) risico's te overwinnen.

Bron: <https://risicovolspelen.arteveldehogeschool.be/nl>

Achteraan deze bundel vind je heel wat info terug van Artevelde over de soorten risicovol spel. Zeer interessant!

AAN DE SLAG!

Vormen van risicovol spelen

SPELEN OP HOOGTE

SPELEN MET SNELHEID

SPELEN MET GEVAARLIJKE
VOORWERPEN

SPELEN OP GEVAARLIJKE
PLEKKEN

STOEISPELEN

SPELEN MET IMPACT

SPELEN UIT HET ZICHT

PLAATSVERVANGEND
RISICO

Het is even zoeken naar gepaste, risicovolle speelactiviteiten voor de piepjonge baby's, dat is een feit. Maar als je ziet naar welke soorten risicovol spel bestaan en hoe je dat kan relativeren naar leeftijdscategorie, dan lukt het wel. Wij deden ons uiterste best om enkele kant-en-klare tips en activiteiten voor jullie uit te schrijven.

Neem er vooral de zaken uit waar jij of jouw team je comfortabel mee voelt/voelen en probeer maar uit!

Overzicht:

- Het herfstkleed (baby-kruipers)
- De voeldoos (baby-kruipers-lopers-peuters)
- Prikken en knippen (lopers-peuters)
- Pompoenchallenge
- Heksensoep maken (kruipers-lopers-peuters)
- Kruip door het spinnenweb (baby's - kruipers-lopers-peuters)
- De herfsthelling (baby's-kruipers-lopers-peuters)
- Uitdagende herfstreceptjes

LINK MEMOQ

- Dimensie welbevinden
- Dimensie betrokkenheid
- Dimensie emotionele ondersteuning (sensitief-responsieve begeleiding)
- Dimensie educatieve ondersteuning (actief stimulerend begeleiding en taalondersteuning)
- Dimensie omgeving (infrastructuur, materialen en activiteiten)

HET HERFSTKLEED

Leg buiten of binnen een groot speelkleed met daarop een kleine verzameling herfstmaterialen:

- grote bladeren
- grote dennenappel
- boomschors
- grote houten schijf
- zachte wollen doek
- pompoen
- takje
- ...

Baby's kunnen kijken, voelen, grijpen, draaien, rollen en kruipen.

Tip: leg niet alles binnen handbereik. Een interessant object net iets verderop kan een baby uitnodigen om zich ernaartoe te bewegen.

Deel jouw foto's
op de Kidzproof
Facebookpagina

HERFSTIGE VOELDOOS

Tover een kartonnen doos om tot een spannende voeldoos! Snij een gat in één of twee zijden (voelen met één hand of met beide handen) en hang er met textiel een soort van zelfgemaakte mouw aan.

PRO TIP: Laat de andere kindjes meegenieten door aan de tegenovergestelde kant een doorkijkwand te maken (opgelet dat de voeler niet over de doos kan meekijken). Plezier verzekerd!

POMPOENCHALLENGE

Leg een paar grote zachte kussens, matten en lage elementen als een mini-heuvel. Daarop liggen enkele pompoenen. De opdracht is simpel: "Kun jij bij de pompoen geraken?" Maar het kind kiest zelf hoe. Kruipen, klimmen, eromheen... alles is goed.

PRIKKEN EN KNIPPEN

De herfstegel

Benodigdheden:

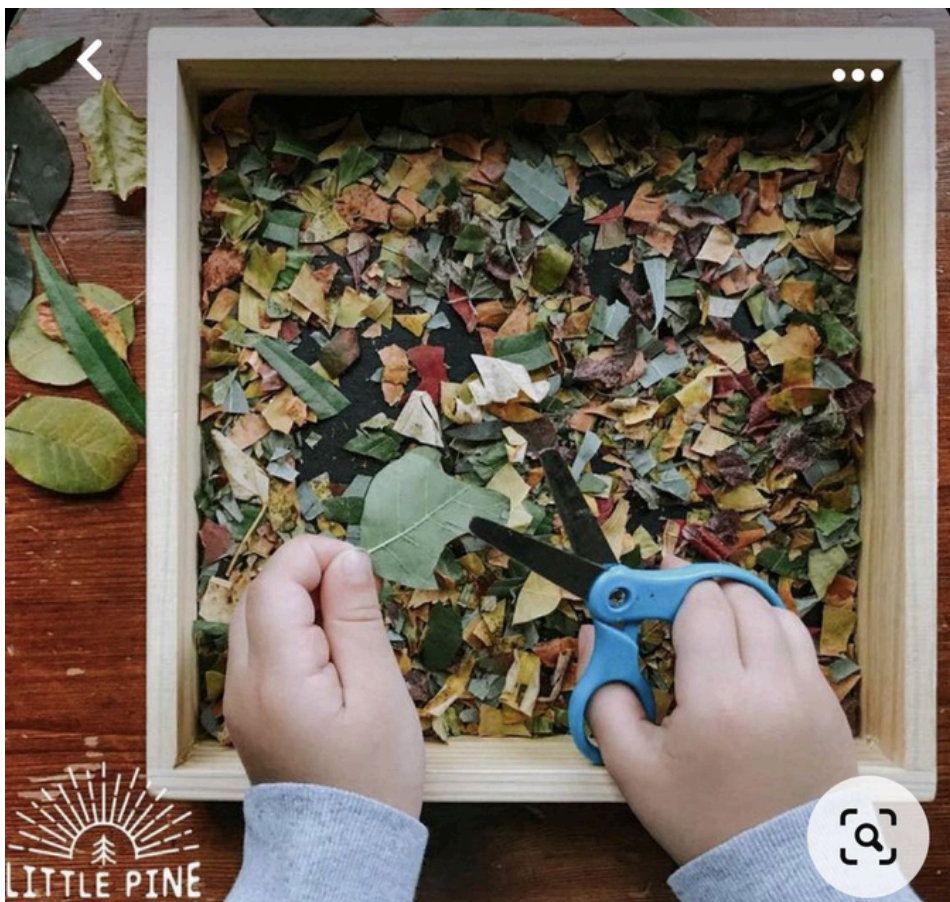
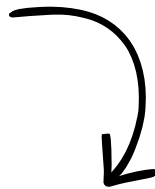
- klei
- takjes
- zaadjes of koffiebonen

Vallende blaadjes

Benodigdheden:

- blaadjes
- scharen
- evt. glazen potjes en theelichtjes, lijkwast en lijm

Tip: met de geknipte blaadjes kan je gezellige lampjes maken...*

... of schattige egeltjes?

*kijken we samen eens naar het vlammetje?

HEKSENSOEP MAKEN

Spelen in de tuin

Spelen met modder, aarde en zand is gezond! Aarde zit vol mineralen en gezonde bacteriën. Zo is kiezelzuur bijvoorbeeld goed voor je botten, immuunsysteem, huid, nagels en haar. Naar buiten in de modder dus! Heksensoep, moddertaartjes, zandbroodjes, bloemcakejes of grasthee maken? Met veel fantasie en simpel keukengerei kan je snel aan de slag.

Benodigdheden:

- oude pannen of emmer
- keukengerei uit de kringloopwinkel (taartvormen, kopjes, kannetjes, garde, deksels,...)
- pollepels of takken om te roeren
- water
- ingrediënten uit de natuur (gras, bloemen, modder, steentjes, kruiden, bladeren,...)
- biologisch afbreekbaar afwasmiddel voor recept met "magische bubbels"

KRUIDENTAFEL

Spelen met de vijzel

Wat kun je allemaal doen met een houten vijzel? Ontdek deze leuke en verrassende speeltips.

Gezichtsmasker met haverhout en lavendel

Ingrediënten:

- 1 eetlepel haverhout
- 1 tl gedroogde lavendel
- 1 tl honing
- 1 tl plantaardige yoghurt of melk

Maal de haverhout en de lavendel in de vijzel tot een grof poeder. Meng met de andere ingrediënten tot een papje. Breng aan op de handjes of gezichtjes. Spoel af met lauw water.

Zintuiglijk geurpotje

Ingrediënten:

- kaneelstokjes, steranijs, kruidnagel gedroogde sinaasappelschil, munt....

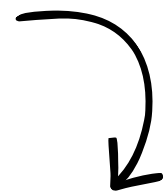
Stamp de kruiden fijn. Door het wrijven komen de etherische oliën en geuren vrij. Doe het daarna in een stoffen zakje of glazen potje met gaatjes.

Natuurlijke verf

Ingrediënten:

- droge kruiden zoals kurkuma (geel), paprikapoeder (rood), gedroogde peterselie (groen),...
- water, eigeel of vloeibare lijm

Stamp de kruiden fijn. Meng met een paar druppels water en een eigeel of vloeibare lijm om echte verf te maken.

KRUIP DOOR HET SPINNENWEB

Voor baby's
vanaf 8 tot 12 maanden

MATERIAAL

- 2 tot 4 lage meubels (stoelen, tafel, opbergkrukken...)
- Zachte linten of brede elastische banden (niet te smal)
- Kussens of matjes
- Speelkleed of zachte mat
- Eventueel: viltten/spinnenfiguurtje om aan het einde te leggen

TIPS

- Bouw het web niet te laag in het begin. Laat de baby zelf ontdekken hoe hij eronderdoor kan.
- Moedig niet aan, maar observeer en geef de tijd.
- Verander regelmatig de opstelling voor nieuwe uitdagingen.

HOE OPZETTEN?

- ✓ Zet 2 tot 4 lage meubels tegenover elkaar.
- ✓ Span de linten kriskras tussen de poten, op verschillende hoogtes (laag en open).
- ✓ Zorg ervoor dat er voldoende openingen zijn waar de baby makkelijk onderdoor kan kruipen.
- ✓ Leg een zachte mat of kleed onder het web.
- ✓ Aan het einde leg je een leuk voorwerp (bv. een viltten spinnetje) als uitnodiging.

WAAROM IS DIT ZO GOED?

- ↓ Stimuleert kruipen en motorische ontwikkeling.
- ↓ Helpt de baby om zijn/haar lichaam te sturen en obstakels in te schatten.
- ↓ Geeft een gevoel van uitdaging én succes als de baby erdoor geraakt.
- ↓ Ondersteunt zelfvertrouwen en probleemoplossend denken.

Laat je baby zelf ontdekken.
Elke beweging is een stap vooruit!

DE HERFSTHELLING

wie glijdt er naar beneden?

Risico nemen met snelheid

Voor baby's
vanaf
8-12 maanden

MATERIAAL

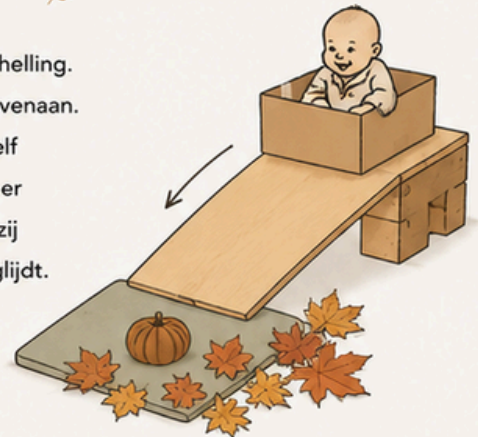
- 1 brede houten plank (stevige helling)
- 2 stevige blokken of krukjes om de helling licht te verhogen
- Dikke speelmat of valmat onderaan
- Grote kartonnen doos (lage zijanten)
- Herfstbladeren
- Eventueel: zachte pompoen of zachte bal

OPSTELLING

Maak een lage helling.
Zet de doos bovenaan.
Laat de baby zelf ontdekken wat er gebeurt als hij/zij naar beneden glijdt.

HOE WERKT HET?

- 1 De baby kruipt of gaat zitten in de doos.
- 2 Hij/zij kijkt, veelt en zet zichzelf af.
- 3 De doos glijdt naar beneden.
- 4 Onderaan komt hij/zij zachtjes tot stilstand op de mat en tussen de bladeren.
- 5 De baby kan zelf terugkruipen of de doos omdraaien en opnieuw proberen.
- 6 Elke rit is anders!

TIPS

- Zorg voor een zachte, veilige ondergrond.
- Houd de helling laag en stabiel.
- Laat de baby zelf initiatief nemen.
- Observeer en moedig aan zonder te sturen.
- Vergroot de uitdaging geleidelijk (iets hogere helling of langere afstand).

WAT STIMULEERT DIT?

Ervaar van
snelheid

Lichaamscontrole
en evenwicht

Oorzaak-gevolg
begrijpen

Zelfvertrouwen
en durf

Motorische
ontwikkeling

Laat je baby zelf ontdekken.
Elke beweging is een avontuur!

The background features a soft, warm-toned watercolor wash in shades of pink, orange, and yellow. Scattered throughout are various autumn leaves in shades of orange, red, and yellow, some attached to thin brown branches. The leaves are positioned primarily at the top and bottom edges, framing the central text.

Uitdagende herfstreceptjes

APPEL-SPECULAAS CRUMBLE CAKE

Ingrediënten

Cakebodem:

- 200gr zelfrijzende bakbloem
- 150gr ongezouten roomboter
- 150gr kristalsuiker
- 3 eieren
- 1tl vanille-extract
- 2tl speculaaskruiden
- snuifje zout

Vulling:

- 2 stevige Jonagold appels in kleine blokjes
- 1tl kaneel

Speculaascrumble:

- 100gr patisseriebloem
- 60gr koude roomboter in blokjes
- 60gr basterdsuiker
- 4 speculaaskoekjes (laat de kinderen ze fijnkruimelen)

Bereidingswijze

1. Verwarm de oven voor op 175 °C.

- Bakvorm: vet een springvorm (ca. 24 cm) in met boter of bekleed de bodem met bakpapier.

2. De speculaascrumble maken (leuk voor de kinderen!):

- mengen: doe de bloem, koude boterblokjes, basterdsuiker en de fijngekruimelde speculaasjes in een kom.
- wrijven: laat de kinderen met hun vingertoppen de boter door de droge ingrediënten wrijven totdat er een kruimelig deeg ontstaat. Zet even in de koelkast.

3. Het cakebeslag maken:

- mix de zachte boter, kristalsuiker en het vanille-extract romig in een grote mengkom.
- voeg de eieren één voor één toe. Mix telkens goed door tot het ei volledig is opgenomen.
- spatel de zelfrijzende bakbloem, de speculaaskruiden en het snufje zout kort door het beslag tot een egaal mengsel.

4. Samenstellen en bakken:

- verdeel het cakebeslag gelijkmatig over de bodem van de bakvorm.
- meng de appelblokjes met de kaneel en strooi ze over het beslag.
- verdeel de speculaascrumble gul over de appellaag.
- bak de cake in het midden van de oven in 40 tot 45 minuten goudbruin en gaar. Controleer met een houten prikker; als deze er schoon uitkomt, is de cake klaar.

Laat de crumble cake kort afkoelen in de vorm voordat je hem aansnijdt. Serveer eventueel lauwwarm met een bolletje vanille-ijs of een toef slagroom.

GLÜHWEIN FOR KIDS!

Ingrediënten

- 300ml cranberriesap
- 400ml druivensap
- 300ml water
- 1 mandarijn of appelsien
- 3 steranijs
- 3 kaneelstokjes
- 4 kruidnagels
- 1 eetlepel honing

Bereidingswijze & kindertaken

Het opwarmen gebeurt op het fornuis, maar de voorbereiding is volledig KidZProof.

1. De sinaasappel versieren (ideaal taakje voor kinderen):
 - was de sinaasappel grondig af.
 - laat de kinderen de kruidnagels één voor één in de schil van de sinaasappel prikken. Dit is een fantastisch motorisch klusje en ruikt meteen heerlijk.
 - snijd de sinaasappel daarna (samen of zelf) in dikke schijven.
2. Sappen en kruiden mengen:
 - zet een grote kookpan op het aanrecht (die nog niet op het vuur staat).
 - laat de kinderen voorzichtig het druivensap en het cranberriesap in de pan gieten.
 - laat ze de kaneelstokjes, de steranijs en de versierde sinaasappelschijven in de pan leggen.
3. Verwarmen:
 - zet de pan op het vuur.
 - belangrijk: Breng het sap net niet aan de kook, maar laat het op een heel laag vuurtje zo'n 15 tot 20 minuten trekken zodat alle winterse smaken vrijkomen.
4. Serveren:
 - kindertaak: leg in elk glas of mok alvast een extra schijfje sinaasappel of een kaneelstokje als decoratie.
 - Giet de lauwe kinderglühwein door een zeef in de glazen zodat er geen losse kruiden in terechtkomen. Laat het heel even afkoelen voor ze gaan drinken!

Handige serveertip:

- maak de glazen extra feestelijk. Dip de rand van de droge glazen eerst in een klein laagje water of citroensap, en daarna in een schaaltje met suiker en een snufje kaneel voor een glinsterend 'sneeuwrandje'.

BLADERDEEG KANEELSTENGELS

Ingrediënten

- 1 rol bladerdeeg
- 1 losgeklopt ei
- 2 eetl bruine suiker
- 1 eetl kaneel

Bereidingswijze

- Kindertaak:
 - het bladerdeeg laten bestrijken met het losgeklopte ei met een kwastje.
 - de suiker en kaneel mengen in een kommetje en dit gelijkmatig over het deeg laten strooien.
- Afwerking: snijd het deeg in repen van 2 cm, draai ze een paar keer rond tot een spiraal en bak ze 15 minuten op 200°C goudbruin.

BLADERDEEG KANEELSTENGELS

Ingrediënten

- 1 rol bladerdeeg
- 1 pot vruchtenjam naar keuze
- 1 losgeklopt ei
- poedersuiker
- 1 eetl kaneel

Bereidingswijze

- Kindertaak:
 - met een koekjesvormpje sterren uit het bladerdeeg steken.
 - op de helft van de sterren een klein schepje jam leggen (blijf weg van de randjes).
 - een tweede deegster er bovenop leggen en de randjes aandrukken met een vork.
- Afwerking: bestrijk met wat ei en bak ze 15 tot 20 minuten op 200°C. Bestrooi na het afkoelen met poedersuiker voor een 'sneeuweffect'.

EXTRA INFORMATIE

SPELEN OP HOOGTE

DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen naar beneden kunnen vallen, meestal omdat ze op een verhoogde plek of op een onstabiel voorwerp spelen. Wat 'hoog' lijkt, hangt ook af van hoe groot een kind is. Voor baby's en peuters kan spelen op een drempel van 10 cm al relatief 'hoog' aanvoelen.

VOORBEELDEN

- Kruipen, klimmen, klauteren: over verhoogjes en grote voorwerpen, op een stoel, tafel, kastje, boomstam, heuvel, rotsen, omheining, ...
- Balanceren: op muurtjes, blokken, speeltoestellen, ...
- Springen: van een tafel, trapje, stoel, ...
- Hangen en schommelen op hoogte

BEZWAAR

Vallen vanop hoogte kan tot ernstige (hoofd) letsels leiden.

LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek. Zijn evenwicht, coördinatie en dieptezicht verbeteren.

SPEELKANS

Van boven ziet de wereld er anders uit. Kinderen hebben meer overzicht en voelen zich groter.

VOLWASSEN THRILLS

Avonturenparcours, bergwandeling, muur- rotsklimmen, boulderen, pamperspaal, bungeesprong, ...

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen op hoogte? Sta hen zoveel mogelijk toe om hoogte spontaan te exploreren. Mogen kinderen van jou op de meubels klimmen, bijvoorbeeld? Op welke(niet) en wanneer (niet)? Mogen ze balanceren op de rand van de zandbak?
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om hoogte te ervaren, binnen en buiten.
 - Zorg voor voldoende plekken en stevige voorwerpen waar kinderen op mogen klimmen en vanaf springen. Laat dit (soms) toe op meubels. Let erop dat grote voorwerpen niet (op/vanonder de kinderen) kunnen kantelen. Zet een kast bijvoorbeeld vast aan de muur.
 - Bied ook kansen om te balanceren, bv. de zandbakrand, een smalle plank op 10cm hoogte, een (pvc) gootje met de bolle kant naar boven, een bal om met de buik over te rollen, een liggende boomstam of bovengrondse boomwortels, een wankelende ondergrond zoals een dikke, zachte mat.
 - Voorzie iets waarop kinderen kunnen schommelen, bv. een schommel(paard) (met beveiliging aan de buik), lage hangmat waarover kinderen met hun buik kunnen hangen.
 - Maak hoogteverschillen visueel duidelijk voor de kinderen, bv. met een gekleurde sticker.
 - Zorg voor de nodige valdemping (bv. een zachte ondergrond zonder scherpe stukken) en omgeving eventueel beschermers voor het kind (bv. schoenen, een helm, knie-, elleboog-, of polsbeschermers).
 - Laat de kinderen op blote voeten klimmen. Ze voelen de eigenschappen van de ondergrond beter en ze hebben meer grip.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. hoogte.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

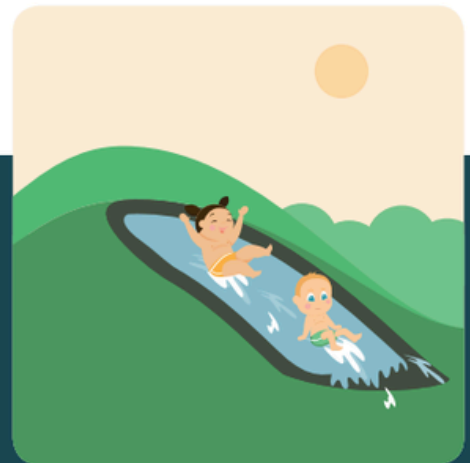
- Ga bewust om met het optillen van kinderen. Als je hen plots optilt, kan dit erg beangstigend zijn. Maak eerst oogcontact en kondig aan dat je hen zal optillen.
- Slaat een kind op hoogte in paniek? Stel het op ooghoogte gerust.

EDUCatieve ONDERSTEUNINGSTIPS

- Je hoeft niet altijd vooraf regels te stellen over hoe hoog het kind mag klimmen. Meestal voelen kinderen zelf aan hoe hoog ze kunnen.
- Zorg ervoor dat er geen harde of scherpe voorwerpen liggen onder een klimmend kind. Haal andere kinderen (in het bijzonder baby's) weg vanonder een klimmend kind.
- Wees waakzaam voor gladde oppervlakken, bv. na regen of sneeuw. Laat het kind eerst uittesten of het niet te glibberig is om te klimmen.
- Laat het kind testen of het niet door voorwerpen (bv. plastic bak, kartonnen doos) kan zakken.
- Laat het kind laag bij de grond beginnen en stelselmatig op hogere oppervlakten klimmen.
- Leer het kind praktische tips: blijf dicht tegen het oppervlak, test of je steunpunt je gewicht kan houden, los maar 1 hand of voet tegelijk.
- Kinderen vergeten na een tijdje soms dat ze op hoogte spelen. Help hen alert te blijven voor de risico's. Let op wanneer het kind zijn focus verlegt naar iets anders (bv. een liedje zingen terwijl het op een stoel staat). Biedt de hoogte op dat moment nog speelwaarde?
- Naar beneden komen is vaak moeilijker dan naar boven klimmen. Blijf dus beschikbaar, ook als het kind vlot alleen naar boven kan.

SPELEN MET SNELHEID

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen hun eigen lichaam versnellen, soms met behulp van een voorwerp of helling.

vb. VOORBEELDEN

- (Achter elkaar) lopen (eventueel van een schuin oppervlak zoals een heuvel of glijbaan)
- (Loop)fietsen/steppen, glijden (op hun zitvlak, met buik/hoofd eerst) en 'snel vooruitgaan' ervaren
- Een grote pot of een krukje over de vloer vooruitschuiven en er achteraan lopen,
- (Snel) rondjes draaien, schommelen en 'voor- en achteruitgaan' ervaren
- Ergens vanaf springen en 'vrije val' ervaren

! BEZWAAR

Bij 'snel spel' hebben kinderen minder controle over hun lichaam. Als begeleider kan je minder gemakkelijk fysiek ondersteunen. Kinderen maken ook vaak lawaai, wat vooral binnen storend kan zijn.

💡 LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek, evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Het kind leert snelheid te controleren en een veranderende omgeving in te schatten ... een goede voorbereiding op het verkeer!

😊 SPEELKANS

Een kind dat door de ruimte raast, voelt de adrenaline razen door zijn lichaam. Dat is een boeiende ervaring!

🚶 VOLWASSEN THRILLS

Death ride, autorijden, skiën, skeeleren, bobslee, waterglijbaan, bungeesprong, vrije val, ...

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen met snelheid? Sta hen zoveel mogelijk toe om snelheid spontaan te exploreren.
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om snelheid te ervaren, binnen en buiten. Binnen is dit minder evident dan buiten, maar toch zijn er veel mogelijkheden.
 - Maak een rustige en een drukke zone, zodat spelen met snelheid de rustige activiteiten niet stoort.
 - Voorzie voldoende loop- en fietsruimte en duid die eventueel aan met looplijnen.
 - Voorzie plekken waarop kinderen kunnen lopen: vlakke, relatief effen oppervlakten die niet te glad zijn.
 - Voorzie plekken waarop kinderen kunnen glijden en schuiven: een (tijdelijke) helling of heuvel, een gladde ondergrond.
- Maak eventueel afspraken over roepen en schuiven met grote voorwerpen, om het lawaai te beperken. Misschien mag dat niet wanneer er kinderen slapen? Stil moeten lopen is nog altijd beter dan niet mogen lopen.
- Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. snelheid. TIP Zie ook de informatie over Spelen op hoogte: aanbod.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Snel spelen geeft kinderen soms het gevoel dat ze de controle verliezen. Kinderen kunnen dat spannend vinden, soms té spannend. Meestal kan je niet fysiek volgen bij zo'n spel. Ondersteun dan (non)verbaal vanop afstand. Maak oogcontact, spreek geruststellende woorden en vraag of het kind hulp nodig heeft.
- Probeer niet te roepen. Geroep kan immers erg onveilig aanvoelen voor kinderen. Het kan er ook voor zorgen dat kinderen hun focus verliezen (wat de situatie net onveiliger maakt). Enkel bij acuut gevaar is roepen soms nodig om de situatie veiliger te maken. Verwittig in andere gevallen een collega die dicht bij het kind staat, of spreek het kind kort na het spelen aan.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Soms gaan kinderen zo snel dat ze roekeloos lijken te worden. Vraag hen dan om het rustiger aan te doen. bv. 'Goed luisteren of er niemand van om de hoek komt hé!'
- Hou in de gaten of kinderen niet afgeleid raken tijdens het spelen. Help hen hun focus te behouden, bv. 'Kijk maar vóór je!'
- Bij spelen met snelheid veranderen de risico's in de situatie nog sneller dan bij andere vormen van risicovol spelen. Blijf dus alert!

SPELEN MET GEVAARLIJKE VOORWERPEN

= DEFINITIE

Spelen waarbij het kind voorwerpen of (vormeloze) materialen hanteert met gevaarlijke eigenschappen (bv. glad, scherp, heet, ruw, hard, klein of net groot, zwaar, giftig). Het verschil met gevaarlijke plekken is dat kinderen gevaarlijke voorwerpen zelf kunnen verplaatsen.

vb. VOORBEELDEN

- 'Duidelijk' gevaarlijke voorwerpen, bv. een scherp mes, een schaar, werktuigen zoals een hamer of boormachine, ...
- Alledaagse voorwerpen die niet gemaakt zijn om mee te spelen en/of gevaarlijk kunnen zijn voor jonge kinderen door de manier waarop ze ermee omgaan (in het bijzonder in de mond steken), bv. een stoel omtrekken, een batterij inslikken, een puntige tak rondzwaaien, wankel waggelen met een cactus of grote kookpot in je handen
- (Vormeloze) materialen die een gevaar inhouden, bv. vervuild water of scheerschuim inslikken

! BEZWAAR

Is dat wel nodig, met zo'n gevaarlijke dingen spelen?

😊 SPEELKANS

Het zijn vaak materialen die 'alleen voor grote mensen' zijn, en die dan mogen vasthouden, doet kinderen zelf ook groeien! vervangen door 'Grote-mensen-materialen mogen vasthouden, doet kinderen groeien!

💡 LEERKANS

Een gevaarlijk voorwerp of materiaal hanteren is een goede oefening in fijne motoriek.

👤 VOLWASSEN THRILLS

Werken met hamers, bijlen, boormachines, haagscharen, aardappelmessen, ...

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Met welke gevaarlijke voorwerpen kunnen de kinderen spelen, en wanneer? Sta kinderen zoveel mogelijk toe om deze voorwerpen spontaan te exploreren.
- Vind je een voorwerp gevaarlijk? Hou het niet standaard buiten het bereik van kinderen. Overweeg ook de speelkansen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om het spelen met gevaarlijke voorwerpen te ervaren, binnen en buiten.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. gevaarlijke voorwerpen.
 - Interesses als leidraad. Laat je leiden door de interesses van kinderen: welke (gevaarlijke) voorwerpen zoeken zij op? Zie je enkele kinderen geboeid kijken wanneer je een foto knipt? Dan hoeft je nog niet meteen je schaar aan hen te geven. Bedenk eerst wat ze precies boeiend vinden: dat je schaar blinkt, dat je er een blad mee in 2 krijgt, dat jij grote ogen trekt en zegt 'oeioei, dat is gevaarlijk hoor!'. Mogelijks sluit een kinderschaar of een blinkende cd het best aan bij hun interesses. Maar mogelijks willen kinderen ook 'the real stuff': jouw schaar.
 - Competentie-adequaat. Aan het ene voorwerp zijn meer risico's verbonden dan aan het andere. Welk voorwerp 'gevaarlijk' is, hangt veel af van de vaardigheden van een kind. We spreken dan ook liever niet van 'leeftijdsadequate' voorwerpen, maar van 'competentie-adequate' voorwerpen. Een schaar, mes, hamer, beitel, boormachine, bijl, zaag, touw... Geef jij ze wel eens aan kinderen? Onder begeleiding kan zowat elk voorwerp veilig genoeg zijn. Overweeg om de kinderen (met ondersteuning!) eens dingen te laten snijden, zagen, klieven en vastbinden.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

Zie kaartjes met algemene ondersteuningstips.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Beslis bewust of je een voorwerp altijd, soms of nooit aanbiedt, vrij toegankelijk of alleen onder (strikte) begeleiding.
- Stel jezelf niet enkel de vraag OF je het aanbiedt, maar vooral ook HOE je het kan aanbieden. Onder begeleiding kan zowat elk voorwerp voldoende veilig zijn.
- Bereid het spelen met gevaarlijke voorwerpen goed voor.
 - Kies een moment waarop er minder kinderen in de groep zijn (bv. op de rustigste dag van de week, op een moment waarop er kinderen slapen) of er een extra ondersteuner is (stagiair, huishoudhulp, vrijwilliger).
 - Beperk het aantal deelnemende kinderen. Kies (om te beginnen) kinderen die (fijnmotorisch) vaardig zijn en goed instructies kunnen opvolgen.
 - Kies een plekje waar je overzicht hebt over de situatie. Een rustig hoekje of aparte ruimte is voorspelbaarder. Daar komen niet continu andere kinderen tevoorschijn.
 - Kies een moeilijkheidsgraad die past bij de kinderen. Het ene mes is het andere niet.
 - Denk vooraf na hoe je de gevaarlijke voorwerpen op een aanvaardbare manier kan aanbieden.
 - Wat kan er mislopen en hoe minimaliseer ik die kans? Toon indien nodig voor hoe de kinderen het best met het voorwerp kunnen omgaan.
 - Maximaliseer tegelijk de speelwaarde: hoe vrijer kinderen mogen spelen met het voorwerp, hoe beter! Beperk de regels om het exploreren een kans te geven. Als je een voorwerp voor het eerst aanbiedt, kan het wel zinvol zijn om vooraf duidelijke afspraken te maken.

SPELEN OP GEVAARLIJKE PLEKKEN

DEFINITIE

Spelen op plekken die gevaarlijke eigenschappen hebben (bv. onbekend, niet omheind, glad, heet, ruw, hard, giftig). Het verschil met gevaarlijke materialen is dat het gevaar deel uitmaakt van de omgeving, die kinderen niet zelf kunnen verplaatsen.

VOORBEELDEN

- 'Duidelijk' gevaarlijke plekken
 - Spelen dicht bij natuurelementen
 - Spelen op een glad oppervlak
 - Spelen dichtbij het verkeer
 - Spelen bij een verwarming, prikkeldraad,...
- Andere plekken die een gevaar kunnen inhouden, bv. een boom waar een tak uit kan vallen, brandnetels in de border, een tafel met een scherpe hoek, een onbekend of oneffen terrein, een kippenhok, een terras met hete tegels, een donkere kamer.

BEZWAAR

Kunnen kinderen op een gevaarlijke plek wel volop opgaan in hun spel?

LEERKANS

Kinderen leren rekening houden met gevaren in de omgeving.

SPEELKANS

De wereld van het kind verruimt ... en het is spannend spelen op onbekend, onvoorspelbaar terrein.

VOLWASSEN THRILLS

Bergwandelingen, zwemmen in zee, kampvuur maken, ...

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Kinderen welkom! Mogen de kinderen van jou spelen in het verwilderde hoekje van de tuin, aan de omheining, in de keuken of gang, in het park? Waarom willen de kinderen steeds naar deze plekken, wat trekt hen er in aan? Wat houdt je tegen om hen op die plekken te laten spelen? Hoe kan je de risico's aanvaardbaar maken? Moet je daarvoor de hele plek verbieden of zie je meer speelkansen?
- Zelf gemaakt! Mogen kinderen van jou hun eigen speelplek vormgeven? Mogen ze stoelen omkantelen, het trapje van de verzorgingstafel eens verrollen, of een laken over het winkeltje leggen? Eigen constructies van kinderen zijn misschien minder veilig, maar wel heel leuk! Weeg af hoe je de creaties zo veilig als nodig kan maken.
- Natuurelementen. Laat kinderen (met ondersteuning!) spelen op plekken waar ze mogelijks in of van kunnen vallen, zoals een meer, vijver, de zee, een rots,... Zorg ervoor dat de risico's opwegen tegen de speelwaarde!
- Een stapje in de wereld. Op stap gaan is een ideale manier om kinderen vertrouwd te maken met de buurt, ouders of vrijwilligers. Het biedt ook kansen voor de buurt om je werking te leren kennen. Je hoeft niet ver weg te gaan om kinderen de ervaring van een nieuwe plek te bieden. De stoep voor de voorziening is vaak al spannend voor hen. Misschien mogen de kinderen eens spelen in de tuin van de buren? Laat de kinderen een veiligheidskoord vasthouden bij het wandelen. Leen een buggybus van een andere voorziening als je verder op stap wil. Vraag goed op voorhand welke ouders of vrijwilligers er mee op stap willen gaan. Zo kan je hen meteen uitleggen dat deze activiteit kadert in het thema risicovol spelen.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Durft een kind niet spelen op een gevaarlijke plek? Moedig het kind aan om samen met anderen op verkenning te gaan, of ga zelf mee.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Ken de gevaren. Als begeleider moet je zicht hebben op de gevaren van de speelplek. Kijk de plek na alvorens je de kinderen er laat spelen.
 - Ga geregeld rond en zoek naar aanwezige gevaren.
 - Is de plek buiten? Kijk dan ook telkens of de plek niet gevaarlijker geworden is door het weer (bv. of de vrieskou niets stuk gemaakt heeft, of het terras veranderd heeft in een ijspiste).
 - Is de plek buiten je voorziening? Andere gebruikers van deze plek houden niet altijd rekening met de jonge kinderen die er komen spelen (bv. uitwerpselen in de zandbak, glas in het gras).
 - Wees je ervan bewust dat er tijdens het spelen ook nieuwe gevaren kunnen ontstaan op de speelplek. Wanneer kinderen een kastje verschuiven, kan de hete radiator plots binnen handbereik komen.
- Zo veilig als nodig. Schat samen in of de risico's aanvaardbaar zijn. Maak kinderen bewust van gevaren en risico's door de omgeving samen zo veilig als nodig te maken.
- Actief toezicht. Hou vooral toezicht op de plaats waar het gevaar zich bevindt. Al spelend vergeten kinderen soms dat er gevaar is. Maak hen daarop attent.

STOEISPELEN

= DEFINITIE

Bij stoeispelen verkennen kinderen letterlijk hun eigen en elkaars grenzen door aan elkaar te duwen en te trekken. 'Mild stoeien' is een typisch kenmerk van peuterspel.

vb. VOORBEELDEN

- Aan elkaars kleren trekken, elkaar porren of kriebelen
- Op elkaar gaan liggen, over elkaar klauteren en worstelen
- Let op: We bedoelen speelvechten, geen conflict waarbij de ene de ander bewust pijn wil doen

! BEZWAAR

Bij jonge kinderen slaat stoeien al snel om in ruzie. Voor 'goed' stoeien moet je immers continu aangeven wat je (niet) leuk vindt en rekening houden met de ander ...

💡 LEERKANS

Bij stoeispelen leren kinderen veel sociale vaardigheden en oefenen ze hun reactiesnelheid.

😊 SPEELKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek. Zijn evenwicht en coördinatie verbeteren. Aanraking geeft kinderen een gevoel van verbondenheid en geborgenheid.

👤 VOLWASSEN THRILLS

Vechtsporten (judo, karate, worstelen, ...), stoeien met de kinderen

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen stoeien? Sta hen zoveel mogelijk toe om dat spontaan te doen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om hen te laten stoeien, binnen en buiten.
 - Kies een geschikte ondergrond, bv. vlakke, relatief effen, zachte oppervlakken. Stoeien is veiliger in een ballenbad, op een mat, in hoog gras, op een mossige ondergrond, dan op een stenen oppervlak.
 - Neem (harde en scherpe) obstakels in de omgeving zoveel mogelijk weg.
 - Voorzie lichte, losse objecten die kinderen zelf kunnen opheffen, waarmee ze kunnen gooien, elkaar kunnen slaan, en zich mee kunnen beschermen.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. stoeien, bv. kriebelspelletjes op het verzorgingskussen.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Wees waakzaam voor het verschil met vechten. Tijdens stoeien wordt er gelachen, zijn de gezichtsuitdrukkingen ontspannen, en kinderen beginnen om de beurt met stoeien. Bij vechten zien kinderen er gespannen uit en domineert 1 kind het spel.
- Neigt het spel naar vechten?
 - Help kinderen naar de ander te kijken: 'Zie: Arend frons. Ik denk dat hij het niet leuk vindt'.
 - Help kinderen hun grenzen aan te geven: 'Is dat juist Arend? Wat kan je doen als je dat gestoei niet meer leuk vindt? Zeg je stop, ga je weg? Zeg maar dat Selim je niet mag duwen.'
 - Onderbreek het spel waar nodig: 'Als Elodie het niet meer leuk vindt, houden we beter op.'
 - Ondersteun kinderen om grenzen van anderen te respecteren: 'Het moet leuk zijn voor iedereen'.
 - Verwoord je eigen grenzen bij het stoeien: 'Als jullie met 3 tegelijk op mij kruipen, vind ik dat te zwaar.'. Stel alternatief gedrag voor dat jij aangenamer vindt: 'Jullie mogen elk om beurt.'.

EDUCatieve ONDERSTEUNINGSTIPS

- Leg uit waarom kinderen geen harde/scherpe voorwerpen (bv. schoenen, een tak) mogen dragen bij het stoeien.

SPELEN MET IMPACT

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen botsen en de impact op hun lichaam ervaren.

vb. VOORBEELDEN

- Zich op een matras of in een ballenbad laten vallen
- Tegen een muur botsen, tegen een boom fietsen/lopen, met twee fietsen tegen elkaar botsen, speelgoed tegen elkaar slaan
- Op de zetel of ergens vanaf springen en het 'landen' ervaren

! BEZWAAR

Kinderen maken spullen kapot of doen elkaar pijn.

💡 LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek, evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Hij voelt aan den lijve wat een botsing betekent ... dat kan hij enkel volledig begrijpen wanneer hij het zelf ervaart.

😊 SPEELKANS

Een muur of matras zien naderen en afwachten tot je botst ... dat botsautogevoel is spannend!

👤 VOLWASSEN THRILLS

Botsauto's, sumopakken

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen met impact? Sta hen zoveel mogelijk toe om impact spontaan te exploreren.
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om impact te ervaren, binnen en buiten.
 - Zorg voor plekken waar kinderen kunnen botsen zonder zich onnodig pijn te doen. Zet bijvoorbeeld een matras recht tegen de muur (en zorg dat ze niet kan kantelen), gebruik een mat, een zitzak of ballenbad, ...
 - Zorg eventueel voor beschermers voor het kind (bv. schoenen, een helm, knie-, elleboog-, of polsbeschermers). Als kinderen willen springen op een harde of ruwe ondergrond, helpt het om hen schoenen aan te (laten) doen. Botsen ze graag met hun fiets tegen een harde wand, dan voorkomt een (fiets)helm een hoofdletsel.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. impact.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Ergens tegenaan botsen is spannend. Laat kinderen hier geleidelijk aan wennen door samen botsspelletjes te spelen.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Het is belangrijk dat kinderen leren om respect te hebben voor materialen. Wijs hen daar dan ook op. Leg uit waar wel en niet tegenaan gebotst kan worden.

SPELEN UIT HET ZICHT

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen uit het zicht van een volwassene spelen.

vb. VOORBEELDEN

- Kiekeboespelletjes, verstoppertje spelen achter een struik, in een kast kruipen, spelen in een donkere kamer, alleen op pad gaan, ...

! BEZWAAR

Kinderen kunnen zich bezeren zonder dat de volwassene dit weet, ze kunnen verloren lopen of verdwijnen.

💡 LEERKANS

... dat verplicht je om jezelf te redden, ook van gevaren in de omgeving. Een prima oefening in risicocompetentie dus!

😊 SPEELKANS

De veilige haven verlaten en helemaal op jezelf (moeten) vertrouwen ...

🚶 VOLWASSEN THRILLS

'Dwars door alles'-wandeling, verkennen nieuwe omgeving, op stap zonder kaart of gps, nachtspel, dropping, reizen, ...

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen uit het zicht? Sta kinderen zoveel mogelijk toe om dit spontaan te doen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om het spelen uit het zicht te ervaren, binnen en buiten. Jonge kinderen hebben niet veel plaats nodig om zich te kunnen verstoppen. Ook in een kleine ruimte kan je (tijdelijke) plekken voorzien.
 - Voorzie plekken waarop kinderen (alleen of samen) op ontdekking kunnen gaan of en kunnen verloren lopen of verdwijnen (of dat gevoel hebben): verschillende aparte plekken in de ruimte, privéplekken waar kinderen zich kunnen verstoppen voor de groep (en jou als begeleider). Misschien heb jij de kinderen stiekem wel nog in het oog? Zet bijvoorbeeld een lamp achter een tentje, zodat je de schaduw van de spelende kinderen kan zien.
 - Binnen kan je 'spelen uit het zicht' een plaats geven met bankjes, een grote doek die je (tijdelijk) over een babybox hangt, en lage kastjes die je bewust een beetje van de muur plaatst.
 - Buiten in de tuin kan je met heuveltjes, rioolbuizen, een grote plant (in een pot), hegjes en een (wilgen)afsluiting verstophoekjes creëren.
- Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. spelen uit het zicht.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Moedig (zeker angstige) kinderen aan om samen met anderen op verkenning te gaan. Zo kunnen de kinderen elkaar helpen of jou verwittigen als er iemand schrik krijgt of zich pijn doet.
- Leer het kind om een ander kind naar jou te sturen als er iets mis is (bv. het is gevallen).

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Maak afspraken over het speelgebied: duid grenzen aan op een manier die het kind begrijpt. Hoe concreter, hoe beter, bv. we blijven op de tegels, je mag niet verder dan deze struik / het witte huis, je moet mij kunnen zien van waar je speelt.
- Test of het kind op de afgesproken plek blijft door even uit het zicht van het kind te gaan, terwijl jij het kind nog ziet. Gaat dit een paar keren goed, dan kan je het kind geleidelijk aan (steeds langer) echt uit je zicht laten spelen.
- Kan je de kinderen niet meer zien wanneer ze achter het tuinhuis spelen? Kijk geregeld of dat plekje voldoende veilig is (groeien er geen giftige planten, is de omheining nog intact?).
- Luister tijdens het spelen extra goed en ga geregeld eens kijken. "Stilte is goud waard. Tenzij peuters spelen... dan is stilte zéér verdacht!"

PLAATSVERVANGEND RISICO

DEFINITIE

Kinderen die kijken naar anderen die risico's nemen, en zo ook spanning en uitdaging ervaren.

vb. VOORBEELDEN

- Kijken naar (een filmpje van) een kind dat 'durft' (bv. van een glijbaan springt, zich laat vallen, klimt en klautert), of naar jou als begeleider wanneer je iets risicovols doet (bv. fruit snijden of een kaarsje aansteken)

! BEZWAAR

De (jongere) kinderen zullen de andere (oudere) kinderen willen nadoen, en dingen proberen die nog te moeilijk zijn voor hen.

💡 LEERKANS

Een kind steekt iets op wanneer het anderen risico's ziet nemen, bv.: omgaan met onzekerheid, spanning en angst, gevaren inschatten, zien hoe het kan.

😊 SPEELKANS

Het kind leeft mee met de emoties ('Oh nee, die gaat toch niet vallen?', 'Spannend zeg!'), en kan geboeid zijn door risicovolle situaties zonder zelf fysiek in gevaar te komen.

🧑 VOLWASSEN THRILLS

Kijken naar bungeesprong, skydiven, crashen, slipcursus volgen, ...

💡 ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Vrees niet dat minder vaardige kinderen zich zullen kwetsen omdat ze meer vaardige kinderen nadoen. Meestal nemen kinderen enkel risico's waar ze aan toe zijn.
- Laat kinderen samenspelen met oudere, meer ervaren kinderen.
- Vind je een voorwerp of plek te gevaarlijk om kinderen er zelf mee/op te laten spelen? Toon en verwoord hoe jij zelf met risico's omgaat: 'Voor ik in een boom klim, test ik eens of die tak wel stevig genoeg is.', 'Ik gooi altijd twee keren water op het vuur, zodat het zeker uit is.'. Misschien onthouden de kinderen hier niet alles van, maar alle beetjes helpen!

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

Zie kaartjes met algemene ondersteuningstips.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Begrens de 'doeners' zo weinig mogelijk.
- Benoem bewust wanneer je een kind geboeid naar iemand anders ziet kijken: 'Ik zie je kijken naar Céleste met de hamer.'
- Moedig andere kinderen (met lage betrokkenheid) aan om bewust te kijken: 'Kijk eens hoe gezellig Woppe stoelt met Nina.'
- Benoem de speelwaarde en vaardigheden van de 'doeners': 'Yusra kan snel lopen hé?', 'Fien kan die houtblokken heel hoog stapelen, kijk maar eens hoe ze dat doet.', 'Jayden durft tot helemaal boven, we zullen straks eens vragen waarom hij dat leuk vindt.'
- Hou achteraf in de gaten of een kind wat het toekijkende kind opstak uit dit kijkmoment. Probeer een kind toch iets wat te hoog gegrepen is, blijf dan in de buurt.